

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 31 » серпня 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «СПІЧРАЙТИНГ ТА РИТОРИКА»**

ступінь вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

галузь знань – **06 «Журналістика»**

спеціальність – **061 «Журналістика»**

освітньо-професійна програма – **Правова журналістика**

кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	2	30	30	4	8	78	150	2

31.08.2023

**Тернопіль – ЗУНУ
2023**

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 06 «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика», затвердженої Вченою радою ЗУНУ, протокол № 10 від 23.06.2023 р.

Робочу програму розробила кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент Оксана КУШНІР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри інформаційної та соціокультурної діяльності, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Завідувач кафедри
кандидат історичних наук, доцент

Ірина НЕДОШИТКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 061 Журналістика, протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Людмила КОМНІЯРСЬКА

Гарант ОПІ,
кандидат наук із соціальних комунікацій

Людмила КОМНІЯРСЬКА

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПІЧРАЙТИНГ ТА РИТОРИКА»**

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «СПІЧРАЙТИНГ ТА РИТОРИКА»

Дисципліна «Спічрайтинг та риторика»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: 06 «Журналістика»	Обов'язкова дисципліна професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: 061 «Журналістика»	Рік підготовки: Денна – 1 Семестр: Денна – 2
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма: «Правова журналістика»	Лекції: Денна – 30 год. Практичні заняття: Денна – 30 год.
Загальна кількість годин – 150	Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський)	Самостійна робота: денна – 78 год. Індивідуальна робота (ІРС): Денна – 4 год. Тренінг, КПЗ – 8 год.
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СПІЧРАЙТИНГ ТА РИТОРИКА»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Курс «Спічрайтинг та риторика» є обов'язковою дисципліною професійної підготовки журналістів кваліфікаційного рівня «бакалавр» про переконання писемним на усним словом, майстерність мовлення, пов'язану як з усною промовою, так і з текстовим повідомленням.

Риторичне знання є затребуваним у будь-яких соціокультурних умовах. Водночас із становленням сучасного постіндустріального суспільства, для якого інформація є найголовнішим ресурсом, в якому з'являються нові інформаційні технології, відбувається формування оновленої філософії комунікації. Дискурс, ситуативна промова, процеси розуміння аналізуються сучасною риторикою, яка з'являється завдяки розвитку лінгвістики, теорії масової комунікації в сучасній культурі.

Вивчення дисципліни «Спічрайтинг та риторика» є важливим з огляду на її практичну спрямованість. Засвоєння законів, принципів та настанов написання та виголошення промов є надзвичайно важливим з огляду на специфіку освітньо-професійної програми «Правова журналістика». Дисципліна дозволяє адаптувати студентів до практичної діяльності в галузі правової журналістики, одним з важливих завдань якої може стати генерування якісного різноформатного контенту правового/правоохоронного/правозахисного характеру. Наявність у майбутніх бакалаврів освітньо-професійної програми «Правова журналістика» знань у сфері підготовки, написання і техніки проголошення промов забезпечить більшу ефективність їхньої діяльності. Уміння апелювати до свідомості та емоційної сфери громадян засобами мовлення та невербальної комунікації може стати запорукою реалізації стратегії громадсько-політичного, соціокультурного та соціально-економічного успіху.

Навчальний курс «Спічрайтинг та риторика» зорієнтований на формування комунікативної компетентності майбутнього спеціаліста, який вміє вести ефективну бесіду з фахової проблематики, вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання у професійній ситуації, логічно правильно, точно, етично й емоційно виражати думки в словах, відповідно до змісту, умов комунікації та адресата, прагнучи при цьому передати у промові свій індивідуальний стиль, володіти полемічним мистецтвом (диспут, полеміка, дискусія), ефективно переконувати, системно аналізувати весь комунікативний процес. Дисципліна спрямована на підвищення рівня мовленнєвої і комунікативної майстерності майбутніх журналістів, застосування практичних прийомів ораторського впливу на аудиторію.

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із теоретичними та практичними засадами професійної діяльності спічрайтера, освоєння ними необхідних практичних моделей спічрайтингу у сфері інформаційних правовідносин, формування в них умінь створювати усні та письмові промови правового/правоохоронного/правозахисного характеру,

навичок публічного красномовства для досягнення цілей у процесі мовної комунікації.

Предмет навчальної дисципліни «Спічрайтинг та риторика» теорія і практика підготовки та проголошення публічних виступів правового/правоохоронного/правозахисного характеру.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- усвідомити місце спічрайтингу та риторики в системі підготовки фахівця з правової журналістики;
- визначити характер спічрайтингу та риторики як теоретичної дисципліни та професійної діяльності;
- розкрити функції спічрайтингу та риторики, виходячи з історії їх становлення;
- познайомити студентів з типами, структурою промов та інших текстів;
- проаналізувати та визначити особливості правового/правоохоронного/правозахисного спічрайтингу;
- ознайомитися зі зразками промов якомога широкого кола промовців сучасності задля максимального використання їхнього досвіду;
- розглянути загальні та специфічні правила, методи й техніки написання промов та інших текстів;
- окреслити закони публічного мовлення;
- осмислити психологічні та соціологічні засади діяльності спічрайтера й оратора;
- ознайомитися з основними засобами переконання і здійснення вербального та невербального впливу на аудиторію;
- виробити практичні професійні навички в галузі спічрайтингу та риторики;
- навчитися продукувати тексти промов на різні теми і для різних ситуацій, використовуючи свої знання і досвід відомих промовців;
- виробити уважне і критичне ставлення до власного мовлення і суспільної мовної практики.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

ЗК 01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни: Курс взаємопов'язаний із дисциплінами «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Теорія і практика журналістської діяльності».

2.5. Результати навчання:

ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ **«СПІЧРАЙТИНГ ТА РИТОРИКА»**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. СПІЧРАЙТИНГ ТА ОСНОВИ РИТОРИКИ У **СФЕРІ ЖУРНАЛІСТИКИ**

Тема 1

Теоретичні основи спічрайтингу та риторики

1. Предмет, завдання, місце навчальної дисципліни «Спічрайтинг та риторика» в системі підготовки журналістів; основний категоріальний апарат курсу.
2. Міждисциплінарні зв'язки спічрайтингу з філософією, політологією, логікою, психологією, лінгвістикою, етикою, сценічною майстерністю, теорією комунікації, іміджелогією та журналістикою; паралелі між риторикою, ораторським мистецтвом та спічрайтингом.
3. Становлення спічрайтингу як сфери практичної діяльності. Спічрайтинг як технологія та професійна діяльність.
4. Короткий екскурс в історію риторики й ораторського мистецтва. Провідні факти минулого й досвід спічрайтерства й риторики сучасності.
5. Сутність етно-, історико-, культуроспецифічної теорії риторики.
6. Роль усного публічного виступу в процесі формування іміджу політика, держслужбовця, том-менеджера, діяча культури тощо.

Література [1, 6-8, 10, 11, 15, 16, 19, 20, 22-24, 27, 32, 33, 35-41, 47-54, 57, 60, 62, 63, 70, 71]

Тема 2

Особливості міжнародного спічрайтингу

1. Роль спічрайтингу й ораторства у міжнародній комунікації.
2. Дипломатична риторика. Спічрайтинг в системі професійній діяльності дипломата.
3. Моделі організації спічрайтерства в Німеччині, Швеції, США та Україні.
4. Особливості використання спічрайтингу під час дипломатичних заходів, підтримання комунікацій з представниками різних держав.
5. Промова міжнародного рівня як політична подія та її аналіз.
6. Технології впливу на свідомість слухачів під час виступу. Маніпулятивні маркери у тексті.

Література [12, 14, 22, 52, 65, 67-69]

Тема 3

Теоретичні основи підготовки публічного виступу. Закони риторики

1. Важливість публічного мовлення у процесі впливу на громадськість. Публічний виступ як системне явище. Модель публічної комунікації.
2. Поняттєво-категоріальний апарат сучасного красномовства, необхідність знань про закони риторики для підготовки публічного виступу.

3. Інвенція, диспозиція, елокуція, меморія, акція як складники риторичного канону.

4. Фундаментальні категорії риторики – модуси публічного виступу, що забезпечують успіх ораторської промови: пафос (відповідність мовної поведінки), етос (щирість) і логос (істинність).

5. Зміст законів риторики (концептуального, моделювання аудиторії, стратегічного, тактичного, мовленнєвого, ефективної комунікації, системно-аналітичного).

Література [1, 11,12, 15,16, 17, 19, 20, 28-30, 32, 33, 35-41, 47-50, 54, 57, 60, 62, 63]

Тема 4

Роди і види сучасного красномовства

1. Цільове призначення публічних виступів (інформування, реклама та маніпуляція).

2. Різновиди красномовства (ділове, академічне, судове, політичне, дипломатичне, військове, рекламне, релігійне, суспільно-побутове) та їх основні ознаки.

3. Різновиди публічних промов (інформаційна, переконуюча, надихаюча, мобілізуюча, звинувачувальна; розважальна), їх особливості.

4. Публічні виступи (доповідь, реферат, повідомлення, виступи за доповіддю).

5. Еристика (бесіда, інтерв'ю, дискусія, полеміка, диспут, дебати, суперечка).

6. Види виступів відповідно до сфер спілкування (політика, економіка, бізнес, культура, адміністрування тощо).

Література [11, 12, 13, 15, 16, 17, 19, 20, 28-30, 32, 33, 35-41, 46, 50, 54, 57, 60, 62, 63, 71]

Тема 5

Культура і стиль мови ораторів

1. Зміст понять «культура мови» та «культура мовлення», «стиль публічного виступу».

2. Основні стилі красномовства.

3. Загальні ознаки мовної культури оратора. Мовна норма. Важливість комунікативної професіограми промовця.

4. Образність мови: поняття, зміст, роль, засоби створення образності (тропи, риторичні фігури, фразеологічні одиниці, крилаті слова, анаграма, наслідування, цитати, афоризми, прислів'я, мистецтво звукопису).

5. Стилістичні особливості публічного виступу. Умови вибору стилю промови. Публічний виступ за афоризмом.

6. Проблеми формування індивідуального стилю оратора. Шляхи підвищення особистої культури мовлення.

Література [2, 16, 17, 19, 35-38, 40, 64, 75]

Тема 6

Технології впливу в спічрайтингу. Спічрайтинг та медіа

1. Взаємозв'язок спічрайтингу і медіа у процесі маніпулювання свідомістю аудиторії.
2. Технології впливу та маніпуляції свідомістю слухачів під час виступу.
3. Особливості використання спічрайтингу в роботі журналістів.
4. Психолінгвістичні інструменти маніпуляції у ЗМІ через «фахові оцінки» спічрайтерів.
5. Засоби керівництва аудиторією через телевізійні промови та виступи.

Література [3, 4, 8, 23-25, 44, 52, 53, 56, 60, 67-71]

Тема 7

Спічрайтер і промовець: взаєморозуміння і співпраця.

Журналісти у спічрайтингу

1. Предмет і завдання діяльності спічрайтера та оратора.
2. Роль журналістів у спічрайтингу.
3. Аспекти врахування спічрайтером фізіології риторика та її вплив на промову.
4. Особливості зв'язку спічрайтера та оратора на рівні темпераменту, інтелекту, емоцій.
5. Способи підготовки спічрайтером риторика до вміння відчувати духовний та енергетичний зв'язок із публікою.
6. Етичні засади діяльності спічрайтера й оратора.

Література [8, 24, 31, 45, 52, 53, 62, 67-71]

Тема 8

Етапи підготовки публічного виступу

1. Суть інвенції як розділу класичної риторики, в якому розробляється етап задуму, намірів, ідей, формулювання гіпотези майбутнього виступу.
2. Особливості планування публічних виступів: шляхи виникнення задуму, процес і способи розробки ідеї та концепції.
3. Конструювання меседжу промови: мотиви вибору теми, її новизна, конфлікт у темі; формулювання мети; добір інформації, робота з джерелами; інтереси лектора й аудиторії; робота над конспектом; складання плану
4. Основні способи підготовки публічної промови: експромт (імпровізація); план-конспект; написання тексту, який потім повністю зачитується; заучування напам'ять.
5. Парадигма підготовки публічного виступу з метою впливу на аудиторію.

Література [1, 11, 15-20, 22, 24, 25, 32, 33, 35-41, 47-49, 52-54, 57, 62, 70, 71]

Тема 9

Алгоритм написання публічної промови

1. Композиційна модель публічних промов: вступ, головна частина (пропозиція, поділ, виклад, аргументація, спростування), закінчення (узагальнення, спонування).
2. Загальні принципи, що застосовуються при розробці структури публічної промови: стислості, компактності; послідовності; цілеспрямованості; нарощування зусилля; результативності.
3. Основні конструкції викладу теми (розповідь, опис, пояснення, постановка питань, аргументація, спростування).
4. Методи викладу матеріалу: аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія.
5. Логічні закони аргументації (тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави), логічні помилки і парадокси.
6. Засоби аргументації (традиція, авторитет, інтуїція, віра, здоровий глузд, смак та ін.).
7. Мовні засоби переконування відповідно до сфери мовлення. Використання різних типів мовлення.

Література [1, 11, 15-20, 22, 24, 25, 29, 32, 33, 35-41, 47-49, 52-54, 57, 62, 70, 71]

Тема 10

Виголошення публічної промови. Виразність мовлення оратора

- 1 Необхідність підготовки до виголошення промови; поняття й категорії техніки мовлення ораторів. Етапи підготовки до виголошення виступу.
- 2 Можливості фізіологічного і фонаційного дихання.
- 3 Характеристики голосу як інструменту оратора. Ознаки досконалого і недосконалого голосу. Причини вад голосу, їх усунення.
- 4 Складність постановки мовного голосу: врахування фізичних аспектів голосу та специфічних особливостей національного мовлення.
- 5 Інтонаційно-виразні прийоми, їх місце й специфіка в переконанні аудиторії. Логіко-інтонаційні принципи промови.
- 6 Елементи презентації у спічрайтингу. Умови ефективності ілюстративних матеріалів, правила здійснення коментарів до них.
- 7 Полеміка як форма ораторського мистецтва.

Література [1-3, 15-17, 19-22, 26, 28, 29, 32-41, 43, 47-49, 52, 54, 57, 62-64, 70-72]

Тема 11

Особистість оратора. Невербальні засоби риторичного впливу

- 1 Поняття про риторичний ідеал, його динамічний характер.
- 2 Загальні вимоги до оратора.
- 3 Роль психологічних характеристик риторів: пам'яті, мислення, уваги. Місце емоцій та волі у риторичному спілкуванні.

4 Сутність невербальної техніки ораторів. Невербальні засоби впливу на слухачів.

5 Зовнішній вигляд оратора, його вплив на сприйняття змісту промови.
Література [1, 11, 15-17, 19, 20, 22, 23, 29, 31-41, 47-49, 52, 54, 57, 62, 63, 70, 71, 74]

Тема 12

Оратор і аудиторія. Сприймання публічного виступу

1 Важливість взаємодії оратора й аудиторії в різних комунікативних ситуаціях.

2 Основні ознаки аудиторії (соціально-демографічні, індивідуально-особистісні, соціально-психологічні, формально-ситуативні).

3 Види взаємин оратора з аудиторією, способи їх встановлення в тексті промови і під час виступу.

4 Мотиви діяльності аудиторії (матеріальних, духовних інтелектуальних, естетичних, моральних).

5 Функції ратора в аудиторії, вимоги до оратора, поняття педагогічного такту й етики промовця.

6 Рівні сприймання публічного виступу, фази стану уваги аудиторії під час промови оратора.

Література [1, 15, 19, 20, 22, 30, 32, 33, 35-41, 46-49, 52, 54, 57, 62, 63, 71]

Тема 13

Прес-конференція як різновид спічрайтерської діяльності

1 Поняття прес-конференції як різновиду спічрайтерської діяльності.

2 Етапи організації та проведення конференції, фактори, що визначають доцільність проведення прес-конференції.

3 Методика підготовки опорних матеріалів, структура й дизайн інформаційної брошури. Зручність наочного матеріалу

4 Функції оратора на прес-конференції та вимоги до нього.

5 Умови успішного діалогу. Інтерпретація зауважень опонента.

6 Правила поведінки на прес-конференції.

7 Відстеження результатів проведення прес-конференції та складання звіту. Збір та аналіз матеріалів, що вийшли у ЗМІ після її проведення.

Література [8, 14, 24, 25, 45, 52, 53, 56, 70, 71]

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ ДИСЦИПЛІНИ
«СПІЧРАЙТИНГ ТА РИТОРИКА»
(денна форма)

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	Інд. робота	Тренінг, КПЗ	Сам. робота	Контр. заходи
<u>Змістовий модуль I.</u>						
Спічрайтинг та основи риторики у сфері журналістики						
Тема 1. Теоретичні основи спічрайтингу та риторики	2	2	2	4	5	Питання, практичні завдання, інтерактивні презентації, робота з таблицями
Тема 2. Особливості міжнародного спічрайтингу	2	2			5	Питання, інтерактивні презентації, ігрові методи, практичні завдання
Тема 3. Теоретичні основи підготовки публічного виступу. Закони риторики.	2	–			5	Питання, практичні завдання, робота з таблицями у малих групах, кейсові завдання
Тема 4. Роди і види сучасного красномовства	2	2			5	Питання, практичні завдання, таблиці, кейси
Тема 5. Культура і стиль мови ораторів	2	2			5	Питання, інфографіка, контент-моніторинг, презентація, моделювання інтерактивні самопрезентації особистого портфоліо, моделювання власної комунікативної професіограми
Тема 6. Технології впливу в спічрайтингу. Спічрайтинг та медіа	2	1			5	Питання, контент-моніторинг, кейсові завдання, графічні карти знань
Тема 7. Спічрайтер і промовець: взаєморозуміння і співпраця. Журналісти у спічрайтингу	2	1			6	Питання, практичні завдання, таблиці, брейнстормінг

Змістовий модуль II.						
Практичні засади написання та виголошення публічних промов						
Тема 8. Етапи підготовки публічного виступу	2	2	2	4	6	Питання, практичні завдання, графічні карти знань, моделювання в малих групах, усна презентація
Тема 9. Алгоритм написання публічної промови	4	4			6	Питання, практичні завдання, графічні карти знань, моделювання в малих групах, усна презентація
Тема 10. Виголошення публічної промови. Виразність мовлення оратора	2	4			6	Питання, практичні завдання, робота в малих групах, усна презентація, моделювання проблемної ситуації
Тема 11. Особистість оратора. Невербальні засоби риторичного впливу	2	2			6	Питання, інфографіка, графічні карти знань, робота в групах, моделювання
Тема 12. Оратор і аудиторія. Культура сприймання публічного виступу	2	2			6	Питання, аналітичні довідки, робота в групах, інфографіка, презентації
Тема 13. Прес-конференція як різновид спічрайтерської діяльності	2	4			6	Підготовка і проведення прес-конференції
Тема 14. Аналіз публічних виступів різних жанрів відомих ораторів минулого й сьогодення	2	2			6	Практичні завдання, робота в групах, таблиці
Загалом:	30	30			4	8
Підсумковий контроль	Екзамен					

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Тема: Теоретичні основи спічрайтингу та риторики

Питання для обговорення

1. Предмет, завдання, місце навчальної дисципліни «Спічрайтинг та риторика» в системі підготовки журналістів; основний категоріальний апарат курсу.
2. Міждисциплінарні зв'язки спічрайтингу з філософією, політологією, логікою, психологією, лінгвістикою, етикою, сценічною майстерністю, теорією комунікації, іміджологією та журналістикою; паралелі між риторикою, ораторським мистецтвом та спічрайтингом.
3. Становлення спічрайтингу як сфери практичної діяльності. Спічрайтинг як технологія та професійна діяльність.
4. Короткий екскурс в історію риторики й ораторського мистецтва. Провідні факти минулого й досвід спічрайтерства й риторики сучасності.
5. *Розвиток ораторського мистецтва в Україні. Роль вітчизняних ораторів у розвитку української риторики та спічрайтингу – с.р.*
6. *Становлення сучасного українського красномовства. Особливості Відродження риторики в сучасній Україні – с.р.*
7. Сутність етно- історико-культуроспецифічної теорії риторики.
8. Роль усного публічного виступу в процесі формування іміджу політика, держслужбовця, том-менеджера, діяча культури тощо.

Практичне завдання:

Підготувати інтерактивні презентації окремих фактів з історії європейської спічрайтингу та риторики.

Практичне заняття 2

Тема: Специфічні риси політичного спічрайтингу

Питання для обговорення

1. Роль промови у досягненні політичного успіху. Промова як засіб ідентифікації, взаємного визнання кандидатом та виборцями спільності цілей та намірів.
2. Види політичної риторики по об'єкту та суб'єкту промови: президентська, парламентська, урядова (управлінська), мова публічного діяча (лідерська).
3. Жанри парламентської мови: офіційний депутатський запит, репліка, запитання, інформація, дискусійний виступ.
4. Президентська риторика. Жанри президентської риторики (програмна промова, дебати, інавгураційна промова, кризова мова, послання Верховній Раді і т.д.). Проблема авторства, спічрайтери.
5. Лексика публічної промови. Політичні метафори як основа політичної риторики.

6. Шляхи збільшення довіри слухачів. Невербальні складові риторичного екзису. Тілесно-конституційні та мовно-комунікативні характеристики політика.

7. *Досвід промов політиків XX століття й ремесло спічрайтерства (на вибір студента) – с.р.*

Практичне завдання:

Підготувати аналітичну інтерактивну презентацію унікальності моделей політичного спічрайтингу у різних країнах.

Практичне заняття 3

Тема: Види та жанри красномовства

Питання для обговорення

1. Академічне красномовство. Жанри академічного красномовства: наукова доповідь, наукове повідомлення, наукова та науково-популярна (публічна) лекція.

2. Судове (юридичне) красномовство, обвинувальна та захисна промови.

3. Релігійне красномовство. Види проповідей: проповідь-розповідь, проповідь-слово, проповідь-повчання, бесіда-тлумачення.

4. Суспільно-побутове красномовство та його зв'язок із різноманітними життєвими подіями та ситуаціями: народження, одруження, вітання, ювілей, зустрічі, прощання тощо; красномовні звертання, вітальні промови, тости й побажання тощо.

5. *Основні етапи моделювання усної промови в діяльності дипломата*

Практичне завдання:

1. Підібрати для аналізу взірці різновидів красномовства.

Практичне заняття 4

Тема: Мова і стиль публічної промови

Питання для обговорення

1. Мовленнєвий закон. Основні ознаки комунікативно якісного мовлення: правильність, виразність, якість, точність, стислість, доцільність.

2. Основні стилі красномовства. Стилiстичні особливості публічного виступу. Умови вибору стилю промови.

3. Мовні засоби виразності у матеріалах спічрайтерів. Стратегії їх використання.

4. Культура мовлення в умовах білінгвізму.

5. *Національна особливість красномовства та вплив на ораторську культуру живої народної мови – с.р.*

6. Риторичний аналіз промови: фактори індивідуального стилю оратора.

Практичне завдання:

1. Підібрати взірці публічних промов (інформаційна, переконуюча, надихаюча, мобілізуюча, звинувачувальна; розважальна).

2. Скласти алгоритм підвищення особистої культури мовлення.

Практичне заняття 5

Тема: Спічрайтер і промовець. Журналісти у спічрайтингу

Питання для обговорення

1. Предмет і завдання діяльності спічрайтера та оратора.
2. Ознаки і фактори, що зумовлюють популярність або непопулярність тієї чи іншої особи. *Етичні засади діяльності спічрайтера й оратора – с.р.*
3. Особливості зв'язку спічрайтера та оратора на рівні фізіології, темпераменту, інтелекту, емоцій.
4. Способи підготовки спічрайтером риторика до вміння відчувати духовний та енергетичний зв'язок із публікою.
5. Взаємозв'язок спічрайтингу і медіа. Особливості використання спічрайтингу в роботі журналістів. Роль журналістів у спічрайтингу.
6. *Психолінгвістичні інструменти маніпуляції у медіа через матеріали спічрайтерів – с.р.*
7. *Лінгвістичні засоби спічрайтерів в інтернет-просторі – с.р.*

Практичне завдання:

1. Підібрати взірці спічрайтерської діяльності журналістів.
2. Скласти алгоритм співпраці спічрайтера, журналіста й оратора.

Практичне заняття 6

Тема: Етапи підготовки публічного виступу

Питання для обговорення

1. Послідовність дій спічрайтера при підготовці публічного виступу. Закон ступеневої послідовності.
2. Задум, ідея, концепція промови. Інвенція класичної риторики.
3. Тема, мотиви її вибору, новизна, формулювання мети.
4. Техніка роботи з джерелами (промови колишніх ораторів, книги, архіви, бібліотеки, інтерв'ю з фахівцями, Інтернет, повідомлення інформаційних агентств, спеціалізовані бази даних, довідники і т.д.).
5. Робота над конспектом, складання плану. Парадигма підготовки публічного виступу з метою впливу на аудиторію.
6. Основні способи підготовки публічної промови: експромт (імпровізація); план-конспект; написання тексту, який потім повністю зачитується; заучування напам'ять.
7. *Робота з допоміжним матеріалом (визначення, факти, приклади, статистика, наочність) при підготовці публічного виступу – с.р.*

Практичне завдання:

1. Підготувати три різновиди плану (простий, складний та цитатний) промови на самостійно обрану тему.

Практичне заняття 7

Тема: Універсальна композиція публічної промови

Питання для обговорення

1. Загальні принципи, що застосовуються при розробці структури публічної промови: стислості, компактності; послідовності; цілеспрямованості; нарощування зусилля; результативності.

2. Поняття композиції. Композиційна модель публічних промов: вступ, головна частина (пропозиція, поділ, виклад, аргументація, спростування), закінчення (узагальнення, спонукання).

3. Функції вступу та його різновиди. Інтригування у вступі. Стратегії композиціонування вступної частини в залежності від психологічної налаштованості аудиторії. *Ораторські прийоми захоплення уваги у вступі. Суть феномену ораторського шоку – с.р.*

4. Загальні принципи викладу основної частини виступу. Основні моделі, композиційно-мовні конструкції викладу теми. Ключові поняття і закони диспозиції.

5. Стратегії побудови заключної частини. Типи висновків, доцільність їх застосування. Функції та типи закінчення.

Практичне завдання:

1. Сконструювати композиційну модель публічної промови на конкретну тему.

Практичне заняття 8

Тема: Аргументація у публічному виступі

Питання для обговорення

1. Мистецтво переконання як вміле поєднання тези й аргументів. Поняття і структура доказу. Способи викладення тез.

2. Стратегії побудови аргументації. Правила аргументації та підбір доказів під час публічного виступу.

3. Основні логічні форми викладу: аналіз, синтез, порівняння, розрізнення, індукція, дедукція, аналогія.

4. Логічні закони аргументації (тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави), логічні помилки і парадокси.

5. Засоби аргументації (традиція, авторитет, інтуїція, віра, здоровий глузд, смак та ін.).

6. *Помилки висунення тези, аргументації і демонстрації – с.р.*

Практичне завдання:

1. Проаналізувати публічний виступ на дотримання композиційно-логічних норм.

Практичне заняття 9

Тема: Виразність мовлення ораторів

Питання для обговорення

1 Виразність мовлення як сукупність і система структурних особливостей, що підтримують увагу та інтерес слухачів. Значення техніки виразного мовлення для риторів.

2 Природа та основні механізми постановки мовленнєвого голосу. Професійні властивості голосу ораторів. *Можливості застосування голосу в різних психологічних ситуаціях – с.р.*

3 Орфоепічний аспект фахової підготовки ораторів. Методика оволодіння правильною вимовою звуків. *Основні причини порушення орфоепічних норм – с.р.*

4 Дикція, темпоритм та інтонація у техніці мовлення ораторів.

5 Пауза як засіб виразності мовлення. *Мовчання як виражальний засіб – с.р.*

6 Природа українського наголосу. Функції наголосу. Закони логічного наголошування.

Практичне завдання:

1 Аналізувати публічний виступ на дотримання артикуляційної, орфоепічної та логіко-інтонаційної виразності ораторського мовлення.

2 Створити партитуру (логіко-інтонаційний малюнок) тексту публічного виступу.

Практичне заняття 10

Тема: Принципи і засоби полеміки

Питання для обговорення

1 Полеміка як форма ораторського мистецтва: функції, принципи, прийоми.

2 Основні вимоги до спору: предмет, форма проведення, різновиди, повага до опонента, визначення позицій полемістів, правильне оперування поняттями в спорі, уміння переконувати.

3 Характеристика запитань і відповідей у полеміці.

4 Культура полеміки.

5 Види полемічних «хитрощів» у полеміці. Шляхи їх нейтралізації.

6 *Прямі і непрямі тактики мовного впливу, тропи та риторичні фігури – с.р.*

Практичне завдання:

1 Підібрати взірці різновидів запитань у полеміці: уточнюючі і доповнюючі; прості й складні; коректні і некоректні; доброзичливі й недоброзичливі; гострі.

2 Змоделювати один варіант полемічних «хитрощів».

Практичне заняття 11

Тема: Невербальні засоби риторичного впливу

Питання для обговорення

- 1 Образ ратора. Індивідуально-психологічні якості риторичної особистості та їх урахування при написанні та виголошенні промов.
- 2 Тіло як проекція комунікативних очікувань аудиторії. Врахування тілесного екзису при написанні та виголошенні публічного виступу.
- 3 Тілесно-конституційні типології та мовно-комунікативні характеристики ратора.
- 4 Мова тіла (жести, міміка та пантоміміка в комунікації) у правових комунікаціях: інформаційно-аналітичний аспект.
- 5 *Опорні фрази психолінгвістичної аргументації – с.р.*
- 6 *Засоби зовнішньої естетичної виразності, що є небажаними під час промови – с.р.*
- 7 *Урахування місця, часу та матеріально-технічної бази під час виголошення публічної промови – с.р.*

Практичне завдання:

- 1 Проаналізувати поведінку оратора під час виступу.
- 2 Підібрати комплекс невербальних засобів для переконання спеціалізованої аудиторії.

Практичне заняття 12

Тема: Взаємодія оратора та аудиторії

Питання для обговорення

- 1 Сутність та проблеми взаємодії оратора та аудиторії.
- 2 Психологічні аспекти публічного мовлення. Психологічний настрій, інтерес аудиторії, гендерні відмінності у сприйманні інформації.
- 3 Соціологічні чинники забезпечення ефективного мовленнєвого впливу. Типи аудиторії відповідно до соціальної специфіки. *Типи аудиторії за ставленням до оратора або промови – с.р.*
- 4 Оратор як організатор і керівник процесом мислиннєво-мовленнєвої діяльності аудиторії. Вимоги до оратора.
- 5 Суб'єктно-об'єктні, суб'єктно-суб'єктні взаємини оратора з аудиторією, способи їх встановлення в тексті промови і під час виступу.
- 6 Психологічні проблеми контакту оратора й аудиторії, шляхи їхнього вирішення. Подолання психологічних бар'єрів в аудиторії.
- 7 *Суб'єктивні та об'єктивні перешкоди контакту аудиторії й оратора та шляхи їх подолання – с.р.*
- 8 *Засоби переконання аудиторії під час публічного виступу. Прийоми підтримки уваги слухачів – с.р.*
- 9 «Мовленнєвий» театр та імпровізація як шляхи виходу з неочікуваних ситуацій – с.р.

Практичне завдання:

1 Проаналізувати аудиторію успішного і неуспішного публічного виступу. Обґрунтувати вплив взаємодії оратора й аудиторії на результат промови.

Практичне заняття 13

Тема: Прес-конференція як різновид спічрайтерської діяльності

Завдання для виконання

- 1 Розробити інформаційний привід.
- 2 Продумати етапи організації та проведення конференції, виділити фактори, що визначають її доцільність.
- 3 Розробити програму прес-конференції.
- 4 Визначати коло запрошених та оптимальний таймінг.
- 5 Підготувати опорні матеріали до прес-конференції: прес-анонсу та прес-кіту (папка з матеріалом, який роздається).
- 6 Обґрунтувати структуру й дизайн інформаційної брошури.
- 7 Обрати ораторів, продумати їх роль та поведінку.
- 8 Провести прес-конференцію за усіма вимогами.
- 9 *Умови ефективності ілюстративних матеріалів на прес-конференції.*

Правила здійснення коментарів до візуальних матеріалів – с.р.

Практичне заняття 14

Тема: Аналіз публічних виступів різних жанрів відомих ораторів минулого й сьогодення

Завдання для виконання

1. Підібрати взірці публічних виступів різних жанрів.
2. Проаналізувати матеріали за відповідними критеріями.
3. *Якісні формально-композиційні, мовно-стилістичні та естетичні характеристики пам'ятних публічних виступів – с.р.*
4. *Тенденції розвитку сучасного публічного мовлення з погляду національного та світового досвіду – с.р.*

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Методичні поради до організації самостійної роботи студента

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентами навчального матеріалу в позааудиторний час без участі викладача. Обсяг і зміст самостійної роботи визначається робочою програмою та робочим планом в межах встановленого обсягу годин із навчальної дисципліни, методичними вказівками викладача.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів: конспектами лекцій викладача, підручниками, навчальними та методичними посібниками, монографічною літературою і періодикою, а також засобами самоконтролю (тестами, типовим пакетом контрольних завдань).

Навчальний матеріал, передбачений навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Викладач проводить діагностику якості самостійної роботи студента на індивідуальних заняттях. Вони проводяться в позааудиторний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Самостійна робота студента проводиться за такими напрямками:

1. Підготовка до практичних (семінарських) занять:
 - вивчення лекційного матеріалу;
 - вивчення теми за підручниками і посібниками;
 - опрацювання рекомендованої монографічної літератури та періодики, передбаченої списком літератури;
 - опрацювання завдань до практичних (семінарських) занять.
2. Опрацювання програмних питань, що не розглядаються на навчальних заняттях і виносяться на самостійне опрацювання.
3. Ведення конспекту.
4. Підготовка до написання модульних контрольних робіт.
5. Підготовка до екзамену.

№ п/п	Тематика
1	Розвиток ораторського мистецтва в Україні. Роль вітчизняних ораторів у розвитку української риторики та спічрайтингу
2	Становлення сучасного українського красномовства. Особливості Відродження риторики в сучасній Україні
3	Досвід промов політиків ХХ століття й ремесло спічрайтерства (на вибір студента)
4	Основні етапи моделювання усної промови в діяльності дипломата
5	Національна особливість красномовства та вплив на ораторську культуру живої народної мови
6	Етичні засади діяльності спічрайтера й оратора
7	Психолінгвістичні інструменти маніпуляції у медіа через матеріали спічрайтерів
8	Лінгвістичні засоби спічрайтерів в інтернет-просторі
9	Робота з допоміжним матеріалом (визначення, факти, приклади, статистика,

	наочність) при підготовці публічного виступу
10	Ораторські прийоми захоплення уваги у вступі. Суть феномену ораторського шоку
11	Помилки висунення тези, аргументації і демонстрації
12	Можливості застосування голосу в різних психологічних ситуаціях
13	Основні причини порушення орфоепічних норм
14	Пауза як засіб виразності мовлення. Мовчання як виражальний засіб
15	Прямі і непрямі тактики мовного впливу, тропи та риторичні фігури
16	Опорні фрази психолінгвістичної аргументації
17	Засоби зовнішньої естетичної виразності, що є небажаними під час промови
18	Урахування місця, часу та матеріально-технічної бази під час виголошення публічної промови

7. ТРЕНІНГ, КПЗ

Тренінг з дисципліни «Спічрайтинг та риторика»

1. *Вступна частина* проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. *Організаційна частина* полягає у створенні робочого настрою у студентській групі, ознайомленні з правилами проведення тренінгового заняття та умов підбиття підсумків.

3. *Практична частина* реалізується групою чи підгрупами студентів чисельністю 4-5 осіб шляхом виконання завдань чи вирішення проблемних питань тренінгового заняття.

4. *Підведення підсумків* відбувається шляхом обговорення результатів виконання тренінгового завдання групою чи підгрупами студентів, обміну думками з питань, винесених на тренінгове заняття.

Тема: Ефективна комунікація спічрайтера, оратора й аудиторії: тренінг комунікативних навичок

Порядок проведення:

1. Спічрайтер і промовець: взаєморозуміння і співпраця.
2. Розпізнавання психологічних особливостей аудиторії за мовою, мімікою і жестами. Прийоми здобуття прихильності. Механізм залучення до себе людей.
3. Причини та види бар'єрів на шляху до взаєморозуміння при спілкуванні у межах «риторичної трійці».
4. Власний погляд на дискусійне питання: «Спічрайтер та оратор: практична технологія чи професійна діяльність у сучасному медіапросторі» і аргументувати в чіткій та стислій формі за допомогою Методу «ПРЕС»:
 - **Позиція** (Я вважаю, що ...) (висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваш погляд).
 - **Обґрунтування** (Так є, тому, що...).
 - **Приклад** (Наприклад, ..).
 - **Висновки** (Отже (тому), я вважаю...).
5. Представте афористичний золотослів про ораторське мистецтво.
6. Сформулюйте рекомендації «Професійний алгоритм якісної діяльності спічрайтера та оратора».

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Спічрайтинг та риторика» є видом позааудиторної роботи студента і виконуються ним самостійно під безпосереднім керівництвом викладача.

Метою КПЗ є узагальнення вивченого за курс, систематизація програмного матеріалу та практичне застосування знань та умінь студента, розвиток навичок самостійної роботи, стимулювання творчості студентів і закладання підвалин для їх подальшої науково-дослідної роботи.

Індивідуальні завдання виконує кожен студент шляхом **підготовки, виголошення та публічного аналізу промови на задану тему.**

Виконання КППЗ є обов'язковим складовим модулем залікового кредиту з курсу, компонентом підсумкової оцінки.

Орієнтовні теми промов:

- «Мрію я словами відмикати людські серця...» (Л. Забашта).
- Література у житті молодого людини.
- Що Ви знаєте про архітектуру рідного міста?
- Любити треба вміти.
- Чи зможе краса врятувати світ?
- Які ми – сучасні студенти (про ціннісні орієнтири молоді).
- «Слово – зброя. Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати» (М. Рильський).
- «Чудова думка втрачає всю свою цінність, якщо вона погано висловлена» (Вольтер).
- «О слів жорстока і солодка влада!» (Б. Олійник).
- Традиції і звичаї – духовна спадщина українського народу.
- Мово моя українська!
- Що означає бути сучасним.
- Чим мені близька музика?
- Релігія в житті людини.
- Що таке престижна професія?
- Україна багата на таланти.
- Що означає бути інтелегентною людиною?
- Що означає бути моральним?
- Які цінності притаманні професійному фахівцеві?
- Чи знаємо ми свою національну культуру?
- Є така професія...
- Як оптимізувати навчання у виші?
- Як відчувати себе щасливим?
- Як провести дозвілля з користю для здоров'я?
- Мої роздуми про милосердя.
- Вимоги до оратора на сучасному етапі.
- Культура мови оратора.
- Риторична етика.
- Рушник в українських обрядах та звичаях.
- Мій життєвий вибір.
- Що забезпечує душевну гармонію і щастя?
- Що нам заважає вчитися?
- Перлина в духовному набутку української нації – українська народна пісня.
- Чому Київ вважають серцем України?
- Що означає бути патріотом своєї землі?
- Якою я хочу бачити свою Батьківщину?

- Батьки і діти – родини цвіт (Т. Кукуруза).
- Найвища краса – це краса вірності (О. Гончар).
- Найскладніше – творити самого себе.

Критерії оцінювання промов

1. Знаковість для нації, держави, культури, суспільства постаті промовця. Як на нього реагувало суспільство?
2. Соціально-політичні, суспільно-культурні, історико-національні елементи змісту: ідеологеми, міфологеми, події, факти, оцінки, контрасти, антитези.
3. Актуальність теми, повнота її розкриття. Відхилення від теми.
4. Зрозумілість головної думки виступу.
5. Орієнтація в потоці інформації.
6. Дотримання структури промови (вдалий початок, ґрунтовне розкриття теми в головній частині, окреслені висновки).
7. Логічність і послідовність викладу.
8. Як сформульовано тези, наскільки вдало вибрано тип аргументації та види доказів?
9. Дотримання норм та комунікативних ознак української літературної вимови.
10. Багатство словника. Образна система тексту. Домінанти і ключові слова.
11. Дикція, інтонація.
12. Узгодження вербальних і невербальних засобів спілкування.
13. Упевненість, переконливість, комунікабельність, встановлення контакту з аудиторією, утримання її уваги впродовж виступу, вміння залучати до обговорення.
14. Використання мовностилістичних засобів, цитат, фактів.
15. Зауваження до форми, змісту й естетики мовних і позамовних засобів виступу.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Спічрайтинг та риторика» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: стандартизовані тести; поточне опитування; залікове модульне тестування та опитування; індивідуальні проекти; командні проекти; порівняльно-аналітичні звіти, стендові доповіді, моделювання професійної ситуації, прес-конференція; графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; оцінювання результатів КППЗ; студентські презентації та виступи на наукових заходах; ректорська контрольна робота; екзамен; інші види індивідуальних та групових завдань.

Види роботи студента:

1. Робота на практичних заняттях

- участь в обговоренні питань;
- презентаційні виступи на заняттях;
- застосування кейс-методу;
- активна участь у ділових іграх, дебатах;
- розв'язання тестових завдань.

2. Самостійна робота:

- робота з джерелами;
- презентація результатів;
- виконання студентського проекту (КППЗ).

3. Контрольні зрізи (написання модульної роботи).

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу дирекції факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

9. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (РКР)	Заліковий модуль 3 (тренінг, КПЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)	Разом
20 %	20 %	20 %	40%	100 %
1. Усне опитування під час занять. (9 тем по 5 балів = 45 балів) 2. Письмова робота = 55 балів	1. Усне опитування під час занять (5 тем по 7 балів = 35 балів) 2. Письмова робота = 65 балів	1. Написання та захист КПЗ = 80 балів 2. Виконання завдань під час тренінгу = 20 балів	1. Тестові завдання (5 тестів по 6 балів за тест) – макс. 30 балів 2. Теоретичні питання (2 питання) – по 35 балів, макс. 70 балів	

Шкала оцінювання

<i>За шкалою ЗУНУ</i>	<i>За національною шкалою</i>	<i>За шкалою ECTS</i>
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. ПЕРЕЛІК МЕТОДИЧНИХ ВКАЗІВОК І МАТЕРІАЛІВ

<i>№</i>	<i>Наочні матеріали</i>	<i>Номер теми</i>
1.	Електронний варіант лекцій	1–14
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання (електронний варіант)	1–14
3.	Перелік методичних вказівок і матеріалів	1–14
4.	Індивідуальні завдання для самостійного вивчення навчальної дисципліни (електронний варіант)	1–14
5.	Матеріали для дистанційного вивчення курсу	1–14

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика : [підручн.]. Львів, 2001. 232 с.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення : [навч. посіб. для студ. ун-тів]. Львів : Світ, 1990. 232 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : [підручн.]. Вид. 2-ге, без змін. Київ: КНЕУ, 2006. 384 с.
4. Вандашев В. М. Риторика : екскурс в історію вчень і понять : [навч. посібн.]. Київ: Кондор, 2006. 264 с.
5. Глазунов С. В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення навчальних занять : [навч. посіб. для вищ. навч. закл.]. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2001. 144 с.
6. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : [монографія]. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
7. Голуб Н.Б. Самостійна робота студентів з риторики. Навчально-методичний посібник. К.: Брама-Україна, 2008.
8. Гурвич С. С., Погоріло В. Ф., Герман М. А. Основи риторики : [навч. посіб. для студ. вузів]. Київ : Вища школа, 1978. 173 с.
9. Давиденко В. В. Основи ораторського мистецтва та ділове спілкування сучасного спеціаліста: [навч. посіб.]. Вінниця : О. Власюк, 2003. 167 с.
10. Денисюк С. Г. Комунікологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
11. Денисюк А.В. Політичний спічрайтинг як особлива PR-технологія. URL: <https://cutt.ly/wmStWC5>
12. Зубенко Л. Г. Ораторське мистецтво: практ. посібник. К.: Парлам. вид-во, 2002. 115 с.
13. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. 2-ге вид., доповн. К.: Алерта, 2018. URL: 216 с. <http://www.alerta.kiev.ua>
14. Коваленко С. М. Сучасна риторика : [навчально-практичний посібник]. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 184 с.
15. Ковтун Т.В. Риторика. Хрестоматія. К.: КиМУ, 2003. 80 с.
16. Колотілова Н. А. Риторика : [навч. посібн.]. Київ : Центр учб. літератури, 2007. 232 с.
17. Куньч З. Риторичний словник. К.: Рідна мова, 1997. 341 с.
18. Куньч З. Українська риторика: історія становлення і розвитку [Текст]: навч. посіб. / Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Нац. ун-т «Львів. Політехніка», 2011. 244 с.
19. Кушнір Р. О. ВЕЛИКИЙ ОРАТОР, або як говорити так щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с. URL: <https://cutt.ly/imStxFQ>
20. Мазур Р. Публічний виступ: психолого-емоційні засади. *Наука і суспільство*. 2011. № 11/12. С. 27-32.
21. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика : [навч. посіб.]. Київ : Вища школа, 2003. 311 с.
22. Навчальний посібник з курсів «Основи риторики» і «Професійна риторика» / Укл. І. Гузенко. Львів : ЛДУФК, 2006. 76 с.
23. Ораторське мистецтво: навч. посіб. / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. Х.: Одіссей, 2006. 144 с.
24. Ораторське мистецтво: навч.-метод. посіб. / авт.-уклад. : І.М.Плотницька, О.П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева та ін. ; за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., стер. К. : НАДУ, 2011. 128 с.
25. Ораторське мистецтво : Підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова та ін.; за ред. М. П. Требіна і Г. П. Клімової. Х.: Право, 2013. 208 с.
26. Ораторське мистецтво : підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова та ін. ; за ред. М. П. Требіна і Г. П. Клімової. 2-ге вид. Х.: Право, 2015. 208 с.
27. Онуфрієнко Г. С. Риторика : [навч. посібн.] Київ : Центр учб. літератури, 2008. 592 с.
28. Олійник О. Б. Основи ораторської майстерності: [навч. посіб.]. Київ: Кондор, 2010. 181 с.
29. Олійник О. Б. Риторика : [навч. посібн.]. Київ : Кондор, 2009. 170 с.

30. Олійник О. Б. Сучасна ділова риторика : [навч. посібн.]. Київ: Кондор, 2010. 166 с.
31. Почепцов Г. Агенти впливу й тексти впливу. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/8505>.
32. Почепцов Г. Спічрайтер і його робота. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/4079>.
33. Прокопчук Л.В. Риторика. Модульний курс: навч. посіб. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. 206 с. URL: <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/2/category/741/view/1961>
34. Риторика: навч. посібн. (упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко). Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1964_55588451.pdf
35. Риторика : навч.-метод. посіб. / О.Г. Романовський, Н.В. Середа, О.В. Квасник та ін. Х.: НТУ «ХП», 2008. 160 с.
36. Різдвяний Ю.В. Принципи сучасної риторики. К.: Основа, 2003. 176 с.
37. Різдвяний Ю.В. Теорія риторики. К.: Дніпро, 2006. 512 с.
38. Романенко Ю.В. Спічрайтинг (основи риторики). Навчальний посібник для практичних занять для студентів відділення «Міжнародна інформація». К.: ІМВ, 2003.
39. Романенко Ю. В. Спічрайтинг. К., 2006.
40. Романовський О.Г. Риторика : навч.-метод. посіб. Х. : НТУ «ХП», 2008. 160 с.
41. Савенкова Л.О. Педагогічна риторика : [навч. посіб.]. К. : КНЕУ, 2009. 298 с.
42. Савченко Л.В. Спічрайтинг як специфічна PR-технологія і спеціалізація професії PR-фахівця. URL: <https://cutt.ly/xmStgGI>
43. Сагач Г.М. Риторика: Курс лекцій. К.: ІСДО, 1993. 148 с.
44. Сагач Г.М. Золотослів: Хрестоматія по курсу риторики. К.: Школяр, 1992. 416 с.
45. Сагач Г.М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації [Текст]. Навч. посібник. К.: Вид-во «Зоря», 2003. 255 с.
46. Сагач Г. М., Юніна О. А. Загальна риторика : сучасна інтерпретація : [навч. посіб. для викладачів вузів, учителів, асп., студ.]. К. : Т-во «Знання України», 1992. Ч. 1. 143 с.
47. Середа Н. Основи риторики для бізнес-лідерів: ефективний публічний виступ: навчальний посібник. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
48. Тарасенко І. В., Сахань О. М. Риторика. Конспект лекцій. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 140 с.
49. Томан Іржі. Мистецтво говорити: Пер. з чеськ. К.: Політвидав України, 1989. 293 с.
50. Химиця Н.О., Морушко О.О. Ділова комунікація: навч. посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 208 с. URL: <https://vlp.com.ua/node/15800>
51. Холод О.М. ЗМІ та імідж політиків: Монографія / За ред. проф. В.В.Різуна / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2004. 342 с.
52. Холод О. М. ЗМІ: мовлення політиків: монографія. У 2-х ч. Ч. 1. К.: Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2002. 146 с.
53. Холод О. М. Імідж: мовлення політиків: монографія. У 2-х ч. Ч. 2 [за ред. проф. Різуна В. В.]. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2003. 259 с.
54. Холод О. М. Спічрайтинг : навч. посіб. К. : КиМУ, 2010. 230 с.
55. Холод О. М. Спічрайтинг : курс лекцій. К. : КиМУ, 2011. 137 с.
56. Хоменко І.В. Еристика. Мистецтво полеміки: Посібник. К.: Юрінком Інтер, 2001. 192 с.
57. Чмут Т. К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування : [навч. посіб.]. Київ : Знання, 2007. 208 с.
58. Український правопис / схвалено Кабінетом Міністрів України (Постанова №437 від 22.05.2019). Київ, 2019. 282с. <http://www.dut.edu.ua/ua/lib/1/category/741/view/1965>
59. Jens E. Kjeldsen, Amos Kiewe, Marie Lund, Jette Barnholdt Hansen. Speechwriting in Theory and Practice (Rhetoric, Politics and Society). 2019. 210 p.
60. William E. Wiethoff. Writing the Speech. Alistair Press, 1994. 217 p.